

Становление Февзи Алиева как музыканта происходило в середине 60-х годов. В эти же годы ему удалось записать на гостелерадио Узбекистана песни «Эминем» (Моя Эмине), «Акъынндамы» (Ты, помнишь), «Эгер кульсень» (Если ты смеешься). Эти песни вошли в репертуар Февзи Билялов, Мухаббат Шамаева и Сабрие Эреджепова. Заслуживает внимания преподавательская деятельность Алиева. Будучи учителем музыки, он использовал крымскотатарскую музыку в программе одной из ташкентских школ. Весьма плодотворной являлась его работа художественным руководителем самодеятельности на факультете крымскотатарского языка Ташкентского педагогического института. Кроме того, много сил и энергии Февзи Алиев отдавал самодеятельному крымскотатарскому народному ансамблю Чирчикской обувной фабрики в Узбекистане. Особенное внимание он уделял воспитанию крымскотатарской молодежи. Алиевым был организован крымскотатарский детский хор в поселке Кибрай Ташкентской области. Как фольклорист, он внес большой вклад в дело исследования крымскотатарской музыки. Алиев опубликовал более 150 статей, издал книгу «Йырджы дагълар», в которой он разработал крымскотатарские музыкальные термины и рассмотрел возможность возрождения жанра «Макам».

На протяжении 2-х лет (1972–1974) Февзи Алиев был музыкальным руководителем и дирижером Государственного ансамбля песни и танца «Хайтарма» в г. Ташкенте. В крымскотатарской редакции при Гостелерадио в Узбекистане он организовал ансамбль «Яшлыкъ», который дал свыше ста концертов. Такие его песни, как «Аметхан», «Чалынсын хайтарма» занимали призовые места на многих различных музыкальных конкурсах. Февзи Алиев является автором около трехсот оригинальных песен и инструментальных произведений различного жанра: «Агъыр ава», «Къайтарма», «Къайтарма бозмасы». Широко известны слушателю его концертные пьесы, сонаты для фортепиано, детские и героико-патриотические песни. Песня «Ватанымсын Гузель Къырым» прозвучала в 1993 году в дни крымскотатарской культуры в Киеве.

С момента возвращения в 1990 году Крым, Февзи Алиев активно участвует в музыкально-общественной жизни крымскотатарского народа, его деятельность способствует возрождению родной культуры. За высокий вклад в музыкальное искусство, развитие и процветание Крыма ему присуждена премия Автономной Республики Крым, в 2002 году присвоено почетное звание «Заслуженный деятель искусств АРК». В 2011 г. Февзи Алиев получил звание «Заслуженного деятеля искусств Украины».

Таким образом, в заключении хочется сказать о том, что деятельность выдающихся крымскотатарских деятелей музыкального искусства сыграла значительную роль в деле систематизации крымскотатарской народной музыки. Их активная музыкально-общественная жизнь способствовала не только ее возрождению, но и более динамичному ее развитию.

Источники и литература:

1. Алиева З. Методические указания к курсу „Хоровая литература” / Сост. З. Алиева. – Симферополь : НИЦ КИПУ, 2006. – 24 с.
2. Алиев Ф. Ады эбедий яшайджагъына шубе екю // Йылдыз. – 2012. – № 4. – С. 42–46.
3. З. Бакшиш И. Халкъ йырлары – онынъ омюри // Йылдыз. – 2012. – № 4. – С. 25–29.
4. Бахшиш И. Избранные вокальные произведения / Сост. Кариков Дж. – Симферополь : КРП „Издательство „Крымучпедгиз”, 2008. – 192 с.
5. Бекиров С. Истер эдим озюм догъгъан шу санада ольмеге // Йылдыз. – 2012. – № 5–6. – С. 21–27.
6. Крымскотатарские народные песни / Сост. Бахшиш И. – Симферополь : Крымучпедгиз, 2004. – 384 с.

Велієва Б.Т.

УДК 008:316

РОЛЬ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ У ФОРМУВАННІ ДУХОВНО–МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДІ

Анотація. У статті розглядається роль установ культури у формуванні духовно–моральних цінностей молоді, яка визначається тим, що зміни, які сталися за останнє десятиліття в економічній, політичній, культурній сферах, найбезпосереднішим чином позначилися на їхній свідомості.

Ключові слова: духовність, духовна культура, духовні цінності, формування цінностей, інформаційно–просвітня діяльність.

Аннотация. В статье рассматривается роль учреждений культуры в формировании духовно–нравственных ценностей молодежи, которая определяется тем, что перемены, происшедшие за последнее десятилетие в экономической, политической, культурной сферах, самым непосредственным образом сказались на их сознании.

Ключевые слова: духовность, духовная культура, духовные ценности, формирования ценностей, информационно–просветительная деятельность.

Summary. The article deals with the urgency of forming the spiritual values of young people by means of the enlightenment activity. The article reflects the relevance of the formation of spiritual and moral values of young people, which is determined by the fact that the changes that have occurred over the last decade in the economic, political and cultural spheres, the most directly have affected the minds of virtually all social groups and strata of society. Radical changes have taken place, especially in the spiritual and moral development of the young people who are different in many ways from their former peers. In their life they have been guided by the imperatives that are different from those that are determined the motivation of the behavior not of the one generation.

The essence of spirituality in the context of historical knowledge is not uniquely determined. Spirituality is the totality of all phenomena of the spirit, which includes not only the field of mental but also all that goes beyond the psyche as the properties of the highly organized matter. Spirituality is a concept derived from the other concept – "spirit." One of the definitions of the term "spirit" – psychic abilities, the consciousness, a thinking. Finally, the "spirit" stands as a symbol of ethereal, supernatural beings taking part in the life of the nature or man, and "breathing".

Traditionally, spirituality includes three principles: cognitive, moral and aesthetic. These principles correspond to the three spheres of human activity, three spheres of spiritual values – truth, goodness and beauty. Exactly these three principles form the criterion of the level of a human development, which is defined as a spiritual person.

The article describe the methods, forms and means of enlightenment activity for the successful formation of the spiritual values of young people.

Key words: spirituality, spiritual culture, spiritual values, development of values, enlightenment activity.

«Виховати людину інтелектуально, не виховавши її морально, – означає виростити загрозу для суспільства» (Американський державний діяч, 26 –й президент США Т. Рузвельт)

Необхідність розвитку духовних цінностей пов'язана із загостренням глобальних проблем розвитку людства і підвищенням ролі активності особистості у всіх сферах суспільного життя, що особливо актуально в сучасних соціально-культурних умовах України. Формування духовного світу студентства тісно пов'язане з професійними та життєвими очікуваннями, шляхами та можливостями їх реалізації [5].

Індивідуалістичні цінності, властиві молоді у сфері духовного життя навіть більшою мірою, ніж старшому поколінню, визначають появу нових конфліктів, ідеологій і коаліцій. Ці конфлікти навряд чи будуть єдині у своїй основі, скоріше для них буде характерне виникнення у певних ситуаціях зусиллями окремих людей. Утворюючись зі зміною поколінь, соціальна структура стає цілком сприйнятливою до нових тем, пропагованим засобами масової інформації [1, с. 96].

Прояви духовності в людях дуже різноманітні, вони, звісно ж, надають діяльності людей якісну визначеність, значимість як для окремої особистості, так і для суспільства в цілому, а також можуть класифікуватися в залежності від їх ролі в функції по відношенню до споживачів культурних благ: 1) виробництво духовних цінностей; 2) трансляція духовних цінностей, 3) збереження духовних потреб культури .

Метою статті є уточнення поняття «морально-духовні цінності», виявлення умов і шляхів його формування в сучасній молоді.

Враховуючи багатогранність і важливість духовного розвитку нашого суспільства, виникла необхідність осмислення даного феномена для практичного застосування його в інформаційно-освітній діяльності в соціально-культурній сфері. Проблема духовності, особливо останнім часом, стає однією з центральних для гуманітарних наук, включаючи теорію, методіку й організацію соціально-культурної діяльності . Цей термін широко вживається для позначення різних процесів, що відбуваються в суспільстві, культурі та з самою людиною. Сполучення "духовне відродження», «духовний розвиток» , «духовний світ» , «духовні інтереси » , «духовні сили» і т. п. стали звичними і використовуються найрізноманітнішими авторами (Федотов Г. П. , Федулов Б. А. та ін) [4, с. 121].

Духовно-моральне виховання сьогодні – це, перш за все, формування та захист духовно-моральних цінностей у молодіжному середовищі. Статистичні та соціологічні дані дозволяють зробити висновок про наявність у молодіжному середовищі серйозних девіацій, які можуть привести до руйнівних соціальних наслідків.

Сутність духовності в контексті історичного пізнання визначається не однозначно. Духовність – сукупність всіх явищ духу, який включає в себе не тільки сферу психічного, але і все те, що виходить за рамки психіки як властивості високоорганізованої матерії [7, с. 64]. Духовність – це поняття, утворене від іншого поняття – «дух». Одне з визначень поняття «дух» – психічні здібності, свідомість, мислення . Нарешті, «дух» виступає як позначення безтілесного, надприродної істоти, що приймає участь у житті природи або людини , а також «дихання» [7, с. 62].

На думку Ю. Левади, культурна реальність соціалістичного часу базувалася на прямій повчальності пропонованих зразків, категоричності приписів та непорушності авторитетів, від імені яких такі приписи робилися. Тепер місце жорстких рамок і суворих санкцій зайняли менш жорсткі та менш певні рамки допустимого, терпимого, бажаного. Дані моніторингу ВЦІОМ фіксують стійке зростання толерантності в суспільстві в цілому і особливо серед молоді. Однак частиною людей така трансформація сприймається як моральний розпад торжество вседозволеності [6, с. 11–12] .

У традиційному розумінні духовність включає в себе три початки: пізнавальне, моральне і естетичне [7, с. 45]. Цим засадам відповідають три сфери людської діяльності, три сфери духовних цінностей – істина, добро, краса. Саме ці три початки утворюють критерій такого рівня розвитку людини, який визначається як духовна особистість.

Особлива роль у трансляції та збереженні духовних цінностей молоді належить установам культури. Вони формують, зберігають і надають користувачам продукти культури, що представляють духовну цінність. До закладів культури належать клуби, бібліотеки, театри, освітні установи, музеї та ін. Свій вплив серед населення вони повинні здійснювати через прогресивні форми обслуговування користувачів, забезпечуючи громадянам вільний доступ до світових джерел інформації [3, с. 75]. Одним із основних напрямків діяльності установ культури в сучасних умовах є інформаційно-освітня діяльність. Вона

передбачає, в першу чергу, задовольняти потреби людини в одержанні нової творчої інформації в сфері культури, мистецтва, дозвілля. Кінцева мета інформаційно–освітньої діяльності полягає в духовній самореалізації особистості через сприяння розвитку індивідуальних здібностей, завдяки чому люди засвоюють і примножують накопичений людством духовний досвід [5].

Формування духовних цінностей наповнює новим змістом методичку інформаційно–освітньої діяльності в установах культури. Систематизація різних підходів соціально–культурної діяльності до розробки інформаційно–освітніх програм, дозволяє класифікувати їх змістовність наступним чином: (програми, які несуть наукові знання, програми, де зміст поєднується із засобами художньої виразності) [4, с. 46].

До програм, які несуть наукові знання, можна віднести лекції, бесіди, доповіді, кінолекторії, освітні товариства, клубні об'єднання. Вони забезпечують всебічний і глибокий аналіз заданих тем, використаних фільмів, літературних, художніх творів або окремих проблем, викладених у них. А також глибоке засвоєння, інтеріоризацію і екстеріоризацію духовних цінностей у процесі спільної діяльності та спілкування. В результаті обміну думками, ідеями, цінностями, направленою провідним спеціалістом, виробляється громадська думка про твір мистецтва і його цінності [2, с. 300].

Найбільш характерною формою інформаційно–освітньої діяльності є обговорення новинок літератури, що сприяє стимулюванню активності, виробленню вмінь і навичок критичного мислення, самостійної роботи над твором мистецтва, формування естетичних поглядів і смаків, а також духовних і моральних цінностей [5].

В іншу групу інформаційно–освітньої діяльності включені програми, зміст яких поєднується із засобами художньої виразності: усні журнали, літературні читання, тематичні вечори, виставки (книжкові) [4, с. 47].

У сучасному світі нарівні з традиційною формою роботи закладів культури, пов'язаної з живим спілкуванням, просвітня інформація надходить і в електронному вигляді. Розвиток інформаційно–комп'ютерних технологій йде настільки швидко та настільки прискорює процес передачі інформації, що сучасне суспільство вже не зможе існувати без цих технологій. Перед сучасними соціально–культурними інститутами стоїть завдання не тільки сприяти у виборі інформації, але й стати путівником в електронному світі, допомагаючи користувачам у пошуку та виборі інформації, що сприяє духовному розвитку населення і його окремих груп, серед яких молодь є найбільш частим користувачем інформації в мережі Інтернет.

Однак очевидним є той факт, що духовність неможливо звести лише до раціонального освоєння людиною світу культури. Духовність включає в себе, в першу чергу, цінності, на основі яких вирішуються проблеми сенсу життя, вічні проблеми людського буття, визначаються сутність власного «Я», місце людини у світі та суспільстві, критерії вибору цілей і сенсу діяльності, можливості та межі особистісного зростання [1, с. 99]. Шлях духовного розвитку являє собою рух до духовності як сходження по шляху здобуття істини, добра і справедливості. На цьому шляху людина набуває здатності співвідносити свої потреби і бажання з потребами та бажаннями інших людей, співвідносити себе зі світом людських цінностей, бачити себе в цьому світі.

Джерела та література:

1. Гаврилюк. В. В. Динамика ценностных ориентаций в период социальной трансформации Текст. / В. В. Гаврилюк, Н. А. Триков // Социологические исследования. – 2002. – №1. – С. 96–105.
2. Джериелевская. И. К. Человек в социокультурной реальности: [монография] / И. К. Джериелевская. – М. : МПСИ, – 2005. – 300 с.
3. Жаркова Л. С. Деятельность учреждений культуры: учеб. Пособ. / Л. С. Жаркова. – 3–е изд. испр. и доп. – М.: МГУКИ, 2003. – 75 с.
4. Ильичева И. М. Психология духовности / И. М. Ильичева. – М.: Воронеж: МПСИ, – 2000. – С.121–122.
5. Куминова Л. А. Формирование духовных ценностей молодежи средствами информационно–просветительской деятельности / Л. А. Куминова [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
6. <http://www.altgaki.org/orc/op/249-2010-02-01-17-31-12>
7. Левада Ю. А. Индикаторы парадигмы культуры в общественном мнении. Мониторинг общественного мнения / Ю. А. Левада. – 1998. – № 3. С. 11–12.
8. Степанова И. Н. Духовность как качество личности и проблема ее воспитания: учеб. Пособ. / И. Н. Степанова, Курган : КГУ, – 2004. – С. 45–64.